

Norske Landmænd,

udgivet af J. Schrøder.

N° 36.

Lørdagen den 8de September 1860.

4de Harg.

Indhold.

Om enkelte Agerdyringsredskaber og deres praktiske Anvendelse. — Om Tilberedning af brunt og surt Hø. — Inden- og udenlandske Esterretninger.

Om enkelte Agerbrugsredskaber og deres praktiske Anvendelse.

(Af S. F.)

(Slutning fra No. 35.)

Da vi i flere landøkonomiske Bøger her i Landet har de forskjellige Pløiningsmetoder nøiagtigt beskrevet, saa vil jeg ikke opholde mig her ved, men strax gribe Pløgen.

Heste, der ere vante til at gaa sammen og som ikke ere unge og gale eller sty, bør den, der skal lære at pløje, saa for sin Plog; den største Hest lader man i Almindelighed gaa i Furen; Tømmene maa være netop saa lange at Bugten af dem naar vel bagom Plogstyrenes Ender. Mellembaandet bør være 5 a 6 Kvarter langt. Denne Bredde synes vistnok noget drøi, men er Hestene blot vante til at gaa, saa hjælper det betydeligt, at have fri Udsigt mellem dem til den foregaaende Fure og især til Størene, naar man lægger op den første Fure. Sælene og Skaglerne maa være saa simple og lette som muligt. De sidste bestaar helst af Jernkættinger der med Kroge hæftes fast til Bøvtræerne og holdes paa Midten oppe med en bred Læderrem, der gaar lige over Hestens Ryg. Sælen kommer saaledes blot til at bestaa af Bøvtræerne og denne Læderrem, og med megen Lethed kan disse Sæler tages af og paa. Bøvtræerne bør i Bryttet hæftes fast med en Jernkrog, da Læderrem her baade er senere, dyrere og uvarigere.

Kunsten at pløje ligger fornemmelig i en Dvælselse i Diet, hvorved man lærer dette i et Moment at sigte foran Pløgen, at se paa Hestene, at se lige ned for Pløgen, hvor Kanten af Furen først kommer tilsynne — om denne er tyk — nok og endelig at se sig selv for, saa at man faar en stødig Gang bag Pløgen. Ved langvarig Dvælselse hjælper ogsaa Jøfelsen i Hænderne Diet i flere af disse Ting, saaledes især at passe Jøfelsen og Bredden af Furen. Jeg har ofte hørt Folk undres over, at Bønder, der fra en

tidlig Alder lige til sin Alderdom hvert Aar har ført Pløgen, dog pløier sin sidste Fure lige krogget, som den første. Dette har ikke sin Grund i noget andet, end at han aldrig søger at øve sit Die til dette hurtige Blik og aldrig hæver det for at se Furen foran sig; men udelukkende lader det gro fast ved Ploglegemet. Herved faar Diet ogsaa en vis Trægthed, saaledes at det falder ulige lettere for en Begynder at lære en ordentlig Pløining, end for en saadan gammel Slendrianpløier.

Det vigtigste ved Pløiningen er at kunne styre Hestene godt, og have dem, uagtet man tillige passer Pløgen, aldeles i sin Magt, saaledes at de altid trækker jævnt, gaar lige hurtigt og lige langt fra hverandre. Uden dette er det umuligt at Pløgen kan have en tilfredsstillende Gang, selv om den er aldrig saa god.

Med Hestenes Indøvning til Plogheste vil jeg anbefale den største Forsigtighed især naar de ere unge. En i alle Henseender venlig Behandling fører sikrest og hurtigst til Maalet. Ofte har jeg seet — ja jeg maa tilstaa, at jeg selv lidt har begaaet samme Feil — at Plogkarlen skylder paa Hestene, naar hans Pløining ikke gaar efter Ønske, og da i Hidsigthed uden at ændse hvordan det gaar, prygler Hestene ubarmhjertigt. Men denne Hidsigthed hæver sig som oftest selv; thi hos Heste med trodsige Gemytter kan man i et Dieblit forpurre alt hvad de for har lært. Først naar Hesten har begyndt tilgavn at lære Lydighed kan man engang imellem tiltale den lidt haardt.

Med unge Heste maa man for Alting vogte sig for at pløje i Jord, hvor der findes Sten; thi standser Pløgen pludseligt i en jordfast Sten, kan Hesten let senere, naar man skulde være nødt til at bruge den til et Braatag, nøgte at bruge sine Kræfter, eller som man kalder det: den bliver stædig.

Der vil en særskilt Dvælselse til at udføre Pløiningen paa en Jord, hvor der findes en Masse Koppelsten, hvor der er fuldt af Rødder, eller paa myrlandte gamle Bolde, hvor der har dannet sig Luer. I alle disse Tilfælde maa man have Heste, der gaar sagte. Paa stenet Jord bør man ogsaa stille sin Plog temmelig dybtgaaende; thi ofte vil Pløgen ud og den er da lettere at faa ned igjen. Stene, som vise sig i Dverfladen, lader man den glide over, men her

forlanges tillige af en god Plogkarl, at han uden at behøve at standse og trække Plogen tilbage maa lade den faa Juren tilbage, saasnart Skjæret for Trækfets Styld kan naa Græsmarken. I stenet Jord og der, hvor der findes Rodder, bør Plogkarlen aldrig gaa for nær Plogarmene; thi griber pludselig Skjæret fast i en Rod eller Sten, kan han faa et Slag, hvis Virkning ikke er god at forvinde. Kroppen bør følgerlig være forover boiet og Armene holdes forover med spændte Muskler, at man altid kan være parat saavidt muligt at følge med Plogen, saa den ikke falder over og gjør Hestene sky. Dette er den tungeste Ploining man kan udføre. Hvor der er fuldt af Rodder gaar gjerne en Mand ved Siden af med en Dr for at hugge Plogen løs, vælte Juren over, hvor den falder igjen, og plukke Rodderne sammen.

Ploiningen paa tuet Jord kræver en uafbrudt Opmærksomhed fra Plogkarlens Side, da Plogen saa at sige maa gaa i Bolgegang. Den maa trykkes ned, for at Juren ikke skal blive for tyk naar Plogen skal over Tuten, og atter løstes for at faa en paaflig Jure paa den anden Side: — det Sidste er i Almindelighed vanskeligere end det Første. Desuagtet bliver denne Tveploining, selv om den bliver nok saa godt udført, et langt fra tilfredsstillende Arbejde; — langt bedre er det først at borttage Tuerne og enten lægge dem i Kompost eller med et Grev sonderlaa dem under Hævnningen og benytte dem til at udfylde Indhynkninger i Lærretet. De bør da borttages om Høsten for at kunne gennemfryse.

Det falder for det meste vanskeligt for en Begynder at faa den sidste Jure væltet over og tage Blindjuren ret. Det Første har sin Grund deri at han pløjer den næstsidste Jure for tyk; den skal nemlig være $\frac{1}{2}$ a 1 Tomme tyndere end de øvrige; og fordi han som oftest ikke ved, at Trækfets ibet man tager denne sidste Jure skal flyttes et Hul til Høire. Det Sidste kommer igjen deraf, at Trækfets eller Træktrogen ikke bliver flyttet et Hul til Venstre af hvad man i Almindelighed har den; og at Hestene ikke gaar rigtigt, den høire Hest midt i Vandjuren og den venstre netop i Binfelen imellem de 2de sidste Jurer paa venstre Side.

Her i Landet har Joll for det meste imod at kjøre op Blindjuren; thi, sige de, Vandjuren vil da faa en for stor Dybde. Dert bebrage de sig dog selv; Juren bliver vistnok 3 a 4te dybere men dens Bredder oventil bliver 5 a 6te mindre og følgerlig vil Høiven langt lettere kunne faa den aldeles igjen om man ønsker en flad Ager. Der vil sjelden være noget i Vandjuren og ved smale Tælle kan saadanne brede grunde Jurer lade en ikke ubetydelig Del Sæd og Jord ligge borte til ingen Nytte.

Med Plogens Stilling maa man være meget nøiagtig, saaledes at man saavidt muligt altid kan holde Skjæret i en horisontal Stilling uden at Plogen tager for bred eller for smal Jure. Stulde Plogen ville gaa lidt til en af Siderne og en Rytning fra et Haf til et an-

det i Trækboilen være formeget, saa den sig Dvervægten til den anden Side, kan man ved at drive Ristillen ved Hjælp af dens Riler lidt til den modsatte Side let afhjælpe dette. I ren, stenfri Jord bør Ristillen staa med fri Spids $1\frac{1}{2}$ a 2 Tommer oppe fra Skjærets Spids. I smaaftenet Jord derimod saa nær det som muligt.

Om Tilberedning af brunt og furt Hø.

Af en Beretning til det Kongl. svenske Landbrugsakademi, af Professor N. Müller.
(Efter Arrhenius Tidsskrift for Landmanna- og Kommunal-Økonomica 3die. Hefte 1860.)

*) Ifølge et Forslag af Hr. Ritmester Møller paa Stottary ved Halmstad udsendte det kgl. Landbrugsakademi i Stockholm sin Agrifulturfemiker Hr. Professor N. Müller til Tydskland, for der at gjøre sig bekendt med Tilberedningen af brunt Hø. Efter sin Hjemkomst meddelte han Landbrugsakademiet sine Jagttagelser saavel om Brunhøet som om det ligeledes i Udlandet meget brugte Surhø, og med hans og Akademiets Tilladelse blev Beretningen offentliggjort gennem det af Professor J. Arrhenius redigerede Tidsskrift.

Om Brunhøets Tilberedning. Under Benævnelsen Brunhø henfører man 2 forskjellige Slags, der vel have en Del tilfælles, men som dog i det Hele taget ere meget forskellige. Det, som her i Landet kaldes Brunhø, er fortrinsvis brunt Hø efter Klappeters Methode, som for nogle Aartier siden blev meget rost og anvendt, men senere igjen er forladt. Det Væsentlige ved denne Methode bestaar i, at det nyslaaede Kløver eller Græs bringes sammen i store Stakke, og forbliver der, indtil den grønne Farve ved den opstaaede Selvopbedning har forandret sig til en brun; derpaa spredes, tørres og hjerpes det som almindeligt Hø. Ved Selvopbedningen tilintetgjøres Plantecellernes Livsvirksomhed meget hurtigt, saa det let tørres, medens denne ellers i længere Tid forhindrer Tørringen. Under gunstige Veirforhold anvendes denne Maade

*) I Ugebladetets første Aarg. No. 31 findes en fuldstændig Beskrivelse af Surhøets Tilberedning ledsaget af Tegning, hvortil Læseren for Fuldstændigheds Styld henvises.

Det slemme Høveir indbyder taar til at gjøre Forsøg med nedenstaaende Maader at hjerpe Hø paa. Hvorvidt de er saa ufejlbarlig bedre end den almindelige Høtørring, kan Ugebladetets Redaktion ikke indlade sig paa at afgjøre, da den ikke selv har prøvet Metoderne og saaledes heller ikke funnet opstille nogen Sammenligning mellem Beføtningerne. I Danmark har flere Godseiere snart godkendt snart forladt Brun- og Surhøtilberedningen. Høis paalidelige Erfaringer af Praktikere kan erholdes fra Nabolandene, skal disse blive meddelt i Ugebladet.

derfor ofte med Fordel, hvorimod Selvophedningen i fugtigt Veir paaskyndes for stærkt, saa at Høet let fordærves. Vel bjerget Klappemeiers Hø er et godt Foder, ja endog bedre end grøntørret Hø.

Den anden Methode, der anvendes ved Tilberedningen af Brunhø, eller den, som nu mest benyttes, og som jeg her nærmere skal beskrive, ligner forsaavidt den forrige, at Græsset ogsaa ved denne undergaar en Selvophedning, men den stiller sig fra den forrige derved, at Græsset først efter at være tørret bringes til Opvedning.

Som Enhver ved, kan fuldkomment tørt Hø ikke vel ophedes, hvorimod desværre altfor mange Landmænd have gjort den sorgelige Erfaring, at halvtørret Hø ofte ophedes, naar det bringes i Hus, ja undertiden endog kan antændes af sig selv, eller i al Fald blive til en muggen og daarlig Masse. Blot undtagelsesvis kan Høet ved denne ufrivillige Selvophedning blive til godt, brunt Hø, der da ædes af Kreaturerne med Begjærlighed; at gjøre disse Undtagelser til Regel og Vedrøvelsen derimod til en sjelden Undtagelse, har været mange estertænksomme Landmænds Bestræbelser.

For Tilberedningen af Brunhø egner sig alle de Plantedele, der i halvtørret Tilstand lade sig pakke rigtig fast. Bedst er fint Enghø; Stargræs, Timothei, Klover og Biffer ere mindre gode; Siv og Maisstængler samt Potetestop duer ikke. Roes og Turnipsblade vilde kunne bruges, hvis ikke Indhøstningen af disse Rodfrugter faldt paa en Tid, da det er vanskeligt at faa dette Materiale passende tørret.

En passende Tørhedsstilstand er en af Hovedbetingelserne for en heldig Tilberedning af brunt Hø. Man anfører, at Græsset skal være saa tørt, at der ingen Saft kommer tilsyn, naar man knækker Straaet over Tømmelfingeren, og dog tillige saa fugtigt, at de fine Blade endnu ere bølkelige og seige. Endnu er den virkelige Vandmængde ikke bestemt ad kemist Veie, men jeg antager, at den omtrent vil være 20—30 pCt. Saalænge dette endnu ikke er nøiagtigt bestemt, er det raadeligst at anvende Høet i en saadan Fugtighedsstilstand, at det næsten uden Ulempe vilde kunne bjerGES paa almindelig Maade; i værste Tilfælde vil man da faa Høet mindre brunt, end man havde ønsket, og folgelig opnaaes ogsaa de tilsigtede Fordele i en ringere Grad. Anvender man derimod Græsset for fugtigt, da maa man befrygte, at Staffen opvarmes endog til Selvantændelse, eller, hvis det er altfor fugtigt, at man da faar istedetfor godt Brunhø meget slet Surhø (hvorom mere nedenfor). Tiden, der medgaar til den ufuldkomne Tørring, varierer efter Græsarten og det herskende Veir; og undertiden tørres Græsset tilstrækkeligt i nogle Timer, undertiden, navnlig om Efteraaret, behøves flere Dage. Men i al Fald gaar det hurtigere og sikrere at faa Græsset halvtørt, end at faa det heltørt paa den sædvanlige Tid.

Elgesaa vigtig som den passende Fugtighedsgrad er Stafningen, der bør ske med Omhu,

saa at Græsset bliver spredt aldeles jævnt i Staffen, og derpaa traadt godt sammen, saa at der bliver saa faa luftfyldte Mellemrum som muligt.

Som oftest bruger man en Staffod af samme Slags som til Stafning af Korn efter den stoffte Methode. Paa en flad Plads, helst i Nærheden af Engen, opreises Staffoden saaledes, at paa 7 eller 9 eller flere 1 Alen høie Stenpiller eller Træstolper lægges et horisontalt tilnærmelsesvis rundt Guld, 8—12 Alen i Gjennemsnit, bestaaende af 5 Tommers Bjælker, løst belagte med Bord eller Spildrer.

Op paa dette Guld stilles nu 10—15 Karle og Piger, som hver tager en temmelig stor Favnfuld af det halvtørre Græs, som spredes jævnt ud og trædes godt sammen, idet alle gaa rundt paa Stafgulvet, den ene fraat bag efter den anden; men for at undgaa den Hovedsvimmel, der vilde opstaa ved en saadan Rundgaaen i en og samme Retning, maa de efterhaanden, som de blive færdige med et Lag, vende om og gaa i modsat Retning, medens de udsprede det næste Lag.

Hvis de stedlige Forhold tillade det, bør Græsset ikke altid aflæsses paa en og samme Side af Staffen, da Staffen i modsat Fald let bliver skæv og ulige fast paa Grund af at den naturligvis trædes stærkest i den Side, Bognene holde; disse bør derfor lidt efter lidt flyttes omkring i Staffen.

Staffen udvides efterhaanden lidt opadtil, dog ikke mere, end at den øverste Krands staar noget ud over Stafgulvet, for at Bandet ved indtrædende Regnveir let kan løbe bort fra Staffen. Desuden klappes den stadig under Stafningen af Tilsynsmanden med en Rive, og han bør være ansvarlig for, at Staffen faar en ordenlig Form.

Saaledes fortsættes Stafningen indtil over 12 Alens Høide, hvorpaa man begynder at „fage ind,“ og danner nu under en fortsat Trædning en stump Top med en Helbning af omtrent 45°.

Medens Toppen sættes, fastpækker man midt i denne en 5—6 Alen lang Stang i lodret Retning, paa hvilken Taget senere skal befestes. Dette gjøres hensigtsmæssigt af et Slags Halm-matter, der forfærdiges paa følgende Maade:

Imellem tvende Kroge eller Stolper udspringes over et Bord, paa Voen eller paa en jern Mark, grovt Seglgarn (helst tjæret eller olietrukket) i 8—10 Alens Længde; paa dette bindes, ved Hjælp af en Naal og noget finere Seglgarn, 1 Tomme tyk Langhalmknipper, der ere sammenhæftede ved den affaarne Ende. Saaledes forfærdiges Matter, 20—30 Alen lange, som spiralformig snoes op paa en Rullestof, saaledes at denne ikke slipper Matterne, naar den løstes op.

Forudsat at Halmmatterne dække en 1/2 Fod bred Strimmel, naar de lægges paa hverandre (Halvdelen af Halmens Længde), behøves der til en Staf med 10 Alens Gjennemsnit og 45 Graders Helbning i Toppen omtrent 150—180 Alen Halmmatter.

For at fastgjøre dem paa Staffen, trækker man omtrent 12 Reb fra Midtstangen over alle Toppens Sider, hvortil Halmmatterne fastbindes, efterhaanden som de lægges rundt om Staffens øvre Del; naturligvis bør Tækingen begynde ved Stafftagets nedre Kant og fortsættes op til Spidsen. Matterne lægges paa, ved at Rullerne, hvorom de ere snoede, ophænges ved Hjælp af Reb til den i Midten værende Stang, og Rullerne føres da rundt om Staffen, medens Matterne lægges spiralførmigt op mod Staffens Top. (Sv. Bergellins Tidsskrift 1859 S. 37.)

Den øverste Spids dannes af et Knippe Halm, som ved Matterne fastsnores omkring Stangen; eller man skyder nedover Stangen til det øverste Lag af Matten en hertil forfærdiget Træskjærm, som forhindrer Regn i at trænge ned gennem Staffens Top. Tilslutt fastgjøres Halmreb paa Staffen ved Hjælp af en Træpinde, som slaæes ind i det fasttraadte Græs.

Ved varsom Behandling kunne Matterne benyttes flere Aar i Træk. — Vil man ikke have den Uleilighed at binde saadanne Matter, kan Staffen tækkes med Halm paa samme Maade, som man bruger ved Kornstakkerne, eller man kan anbringe et Lag af Spilbrer over den.

For det meste tager Staffen allerede Varme under selve Tækingen, og dette desto hurtigere, jo finere og fugtigere, desto langsommere derimod, jo magrere og tørrere Græsset har været. Varmen tiltager i 4—6 Uger, og aftager derpaa lidt efter lidt, rimeligvis paa Grund af den vedværende Jorddampning af Vand. Naar den atmosfæriske Lufts Varme er lav, hændes det ofte, at formelige Styer af Vanddampe strømme ud fra Brunhøstakken, som først efter et Par Maaneders Forløb viser sig tør helt igennem. Jo lavere Temperaturen paa Grund af Materialets tørre Tilstand er, desto mindre brunt bliver Høet, og desto mere nærmer det sig i sine Egenskaber til det almindelige grønne Hø. Derimod kan Varmen ogsaa blive saa stor, at Farven næsten bliver gaaft sort, eller at Høet endog helt forfulles, saa at det ved Luftens Tilkomst uundgaaeligt forbrændes; det kan da ei nytte at tænke paa at slukke. Men ved en rigtig Behandling af Høet kan Sligt heller ikke indtræffe.

Efterhaanden som Selvopbedningen skrider fremad, sætter Staffen sig mere, og synker undertiden endog sammen til $\frac{2}{3}$ af dens oprindelige Høide. Hver Stjævhed og Uregelmæssighed, der fremkommer i Staffen ved at den synker sammen, tyder hen paa en Feil, der er begaaet, da den blev sat.

Høet kan bruges naar Staffen er affjølet og ikke ryger mere. Det sfæres efterhaanden som det bruges ud af Staffen med en lang sværdformet Kniv. I Toppen er det næsten altid noget muggent paa Grund af den ringere Fasthed og af den Fortætning af bortgaaende Vanddampe, som her altid vil forekomme; længere nede bør det derimod ikke være muggent, selv om det har staaet i flere Aar.

Allerede i flere Aar er alt Hø til den lei-

ferlige Stald i Bten under Hr. Hoffstaldmester v. Groß's Ledning tilberedt paa den ovenfor beskrevne Maade.

Man har disputeret om, hvorvidt Staffoden er nødvendig, og om Gulvet bør være mere eller mindre tæt. Da Hensigten er, at Høet skal kunne befries for alle under Opbedningen udviklede Vanddampe, maa jeg for min Del betragte et af løse Stænger lagt Gulv paa en passende høj Staffod for at være det bedste; Uddunstningen er mindre fuldstændig, naar Gulvet bestaar af vel sammenføjede Bord; endnu mindre, naar Staffen blot bygges paa et Lag Kvist, udbredt paa Jorden, og mindst naar Staffen hviler umiddelbart paa Jorden.

Om Staffen bygges rund eller firkantet, er for Høets kemiske Forvandlings Skyld aldeles ligegyldigt, naar den blot bliver traadt godt; dog tror jeg, at en rund Staf er lettere at passe, og lader sig træde jævner sammen, end en aflang.

Indtræffer Regn medens man holder paa at stakke, da maa man strax holde op, dække Staffen med et Seil eller med Halm, som atter borttages, naar Regnet holder op, thi Græs, som er udvendig vaadt af Regn, Dug eller lignende, fremkalder altid Muggenhed i Staffen.

Man bruger undertiden ogsaa at lægge Halm i Toppen af Staffen, i hvilket Vanddampe fra Staffen da vil fortættes, saa der ad denne Vej intet Hø bedørreres.

Saltning er under normale Forhold ikke nødvendig; dog kunde der være Grund til at forsøge, om ikke Muggenheden i Toppen vilde hæmmes, ved der at sætte 1 Pbd. Salt til hvert Centner Hø. Midt i Staffen turde $\frac{1}{4}$ Pbd. Salt pr. Centner maafe være passende.

En for stærk Opbedning af f. Ex. Klover, søger man ved det keiserlige Stutteri, Kladrup, at hindre paa følgende Maade: Efterat Kloveren har ligget paa Staar til den er bleven halvstor, bringes den i Smaastakke, 3—4 Alen brede og 4—5 Alen høje (omtrent af 14 Centners Vægt), hvor den da snart tager Varme og taber ligesom ved den Klappmeieriske Methode fuldstændigt Livsvirksomheden; derpaa spredes den ud igjen og henligger da i løse Lag, $\frac{3}{4}$ —1 Alen tykke, for at affjøles og yderligere at tørres. Senere staktes Kloveren 2—3 gjentagne Gange i lige saa mange Dage, for at den ikke skal tage for stærk Varme, og sler dette ikke desto mindre, da spredes Staffen endnu en Gang for at affjøles.

Denne Methode er dyr og ved indtrædende Regn høist usikker, men det derved vundne Brunhø (egentlig Gulhø) saavel af Klover som af daarlige Græsarter roses særdeles meget af Stutteribestyreren Hr. Ritmester Ersler.

At indblande Halm i Brunhøstakken vil være tilraadeligt ved fede, stærkt gjærende Græsarter, thi foruden at formindste Gjæringens Styrke, bliver den mere velmagende; dog kan den let forhindre den nødvendige Fasttræden af Staffen. Man bør derfor helst vælge Halm med fine

Straa, — skjære den i Haffelse og indblande den i Staffen i tynde Lag af $\frac{1}{2}$ —1 Tommes Tykkelse.

Surhøets Tilberedning. Surhø har mest Righed med Surkaal; der er foregaaet en Syre-dannelse i det, idet Sukker, Gummi, Pektin osv. har omdannet sig fortrinnsvis til Melfesyre og Pektinsyre, men desuden ogsaa til Myresyre, Eddikesyre, Smorsyre og lignende. Jo saftfuldere de dertil anvendte Planter have været, desto mere blødt bliver ogsaa Surhøet, desto mere ligner det Surkaal; i modsat Fald foregaar der samtidig med Syredannelsen en Selvopbedning og tør Gjæring i Materialerne, ligesom ved Brunhøet. Dette er det Almindelige og saadant Hø ligner meget Snustobat i Lugt og Farve; dets Smag er behagelig, syrlig aromatisk. Kvæget æder gjerne dette Hø og fordsier det godt, selv naar det faar 10—12 Pd. deraf om Dagen.

Surhø kan tilberedes af Alt, hvad der duer til Brunhø, men især er det paa dets rette Plads der, hvor Brunhø ikke kan beredes med Sikkerhed. Overalt hvor Beirliget eller Aarstiden eller Planternes Safrigtom i Forbindelse med en for stærkt træet Bestaendighed ikke tilfreds en let Tørring eller efter Tørringen lader befrygte, at grove Stille (af Mais, Hestebønner o. s. v.) skulle blive altfor tungt fordsielige, tilraader jeg at lave Surhø, hvorved en Mængde af de Planter, som tidligere forkastedes som ubrugelige, blive tjenlige til Kvægfober, f. Ex. Rørgæs, Siv, Tang, Ukrudt, Blade af Roer, Turnips, Poteter o. s. v.

For at berede Surhø, maa man have Gruber eller Ruler af omtrent 4 Alens Bredde og 3 Alens Dybde, og af en aldeles vilkaarlig Længde, beroende paa Forbruget af Lokaliteterne. I Gruber af denne Dybde og Bredde rummes pr. lobende Fod omtrent 16 Centner Græs, der svarer til 4 Centner Hø, men danner man af Massen et Batteri med 45 Graders Hældning over Gruben, da rummes der $\frac{1}{3}$ mere. Gruberne maa være vandtætte, og i al Fald tilnærmelsesvis lufftætte. De anlægges i Ler eller klæves indvendig med Ler eller opmures af Sten helst i Cement.

I disse Gruber fasttrampes det fuldkomne grønne, ja ligegyldigt om endog af Regnet gjenneblødt Græs, samt de andre Materialer, der kunne komme i Betragtning, og Sammentrædningen bør ske med samme Omhu som ved Brunhøet. Jo mindre Luft der bliver tilbage mellem Græsset, desto bedre bliver Surhøet.

Naar Gruben er fyldt, dannes paa samme Maade og af samme Materialer en Tagryg (et Batteri) over Gruen, og derpaa bedæktes det Hele meget omhyggeligt med Ler eller lerblandet Sand i 1—1 $\frac{1}{2}$ Fod tykke Lag. Naar Grubens Indhold begynder at synke, og Jordlaget slaar Revner, maa de opstaaede Feil rettes ved at fylde Revnerne og bøde paa Lertaget. Sluttelig bør Taget være aldeles jævnt og drevet tæt og fast sammen.

Saaledes nedpakket henligger Surhøet urørt

i et Par Maaneder; bedst benyttes det efter Jul, naar Grønfober og Rodfrugter ere slupne op.

Urenlighed af Jord eller lignende, der er kommen ind i Høet, bør saavidt muligt fjernes. Er Gruben anlagt i en løs Jord og ikke muret, og man heller ikke har Ler at spække den ud med, da maa Siderne og Bunden beklædes med Halm, og naar man aabner Kulen, ryster man saa vidt muligt al vedhængende Jord fra Halmene.

At sætte Salt til Surhøet er ikke nødvendig, dog kan man gjerne blande den Mængde Salt, som man ellers pleier at give Kvæget, i Høet, omtrent 2—3 Lod pr. Centner. Benytter man Turnipsblade, da bør man blande nogen Kalk eller Gips deri.

Naar Gruben fyldes med meget vandrige Stoffer som f. Ex. Roerblade, vaadt Græs, grønne Bitter ic., da kan man med Fordel blande noget Halm imellem, naar man paafer, at den bliver lagt i tynde Lag. Halmen bliver derved næsten lige saa god som selve Høet. Tykke Lag Halm fremkalde let Muggenhed og Stimmel, især hvis det er mindre vandrige Plante dele man benytter.

Fordelene ved Brun- og Surhø. Det indbyrdes Forhold mellem Brun- og Surhø forekommer mig at være det, at medens Brunhøet absolut er et bedre Foder end Surhø, er Tilberedningen af dette langt sikrere og i det Hele taget overalt muligt, selv om Beirliget og Materialerne ville umuliggjøre en Tilberedning af Brunhø. Landmanden bør saaledes efter Omstændighederne snart bestemme sig for det ene, snart for det andet.

Derimod kan man med Bestemthed paaftaa, at Grønhoet bør vige Pladsen for dem begge, thi:

1) spares ved disse en Mængde af de bedste og fineste Plante dele, som gaa tabte ved Grønhoet. Ved at vende og stakke det fuldkomne tørre Hø, gaar nemlig en utrolig Mængde af de fine, skjøre Blade og Blomster tabt, hvilket man især tydeligt ser ved Kløveren, og desuden tabes en ikke ubetydelig Mængde ved Hjemkjørslen og i Laderne. Ikke heller maa man overse det Tab, som fremkommer ved, at adskillige Stoffer forflygtige under den fuldstændige Tørring. Dette Tab er endnu ikke godtgjort ad kemisk Bet, men man kan gjøre sig et omtrentligt Begreb derom, ved at sammenligne grønne Urtebelege med lignende i fuldkommen tør Tilstand; ved Tørringen i Sol og Wind blive de træagtige og smagløse. Denne Tørringelse er mest paafaldende under Tørringen, men vedbliver, om end i mindre Grad, hele Tiden medens de opbevares. Brun- og Surhø forandres derimod ikke, naar det henligger urørt i Staffen eller Kulen.

2) De to nævnte Metoder gjøre Foderet mere velsmagende og lettere fordsieligt, samt forvandle desuden den indblandede Halm til godt Foder. Den, som har erfaret, hvilken heldig Indflydelse en vel ledet Selvopbedning af Foderet har paa Kvæget, vil sikkert ikke betvivle, at den regelmæssigste Selvopbedning og Gjæring tilveiebringes gennem de to nævnte Metoder. I de keiserlige østerrigiske Stalde faa

Hestene omtrent 10—12 Pd. Havre og 4 Pd. Brunho daglig; tidligere fik de derimod dobbelt saa meget grønt Hø, og holdt sig endda ikke i saa god Stand.

3) Disse Høtilberedningsmaader tilstede desuden Benyttelsen af Plantedele, som ellers saa at sige vare værdiløse, f. Ex. adskillige Rodfrugters Blade, Siv, Maistængler og lignende, der ved Gjæringen undergaa en stærk kemisk og mekanisk Oplosning. Stargræs og andet daarligt Hø fra sure Enge bliver ved disse Behandlingsmaader langt bedre, end naar det hjergets paa den almindelige Maade.

4) Man er mindre afhængig af Veirliget, end ved Tilberedningen af det grønne Hø, der saa let fordærves ved indtrædende fugtigt Veir. Unægteligt er det dog lettere at faa Græsset halvt tørt end helt tørt; og tillader Veirliget ikke, at det tørres saa meget, som det er nødvendigt for at berebe Brunho af det, nu vel, saa tager man sin Tilflugt til Surhøtilberedningen, som under alle Omstændigheder vil være mulig, og som atter vil give et bedre Foder end det uadvaskede og halvraadne Grønho.

5) De nævnte Metoder fordrer ikke saa stor Plads for Høet som ved Grønhoberedningen. De gjøre de kostbare Holader aldeles overflødige. Desuden er Brun- og Surho langt bekvemmere at transportere, idet de ikke fylde Fjerdeparten mod Grønho. Alt dette yder væsentlige Fordele, saavel der, hvor Høet opbevares til eget Forbrug, som der, hvor der handles med det.

6) De kræve mindre Arbejde ved selve Bjergningen. For Brunho vil jeg ikke paastaa, at der derved spares megen Arbeidskraft, men dersom man sætter Stakken paa selve Engen eller i al Fald tæt derved, da spares idemindste i Høbjergningstiden en Del Kjørsel, som bekvemmere udføres om Vinteren. Tilberedningen af Surho koster derimod absolut ikke saa megen Arbeidskraft, som Tilberedningen af Grønho.

7) Endelig turde det fortjene at nævnes, at hverken Brun- eller Surho odelægges ved Ildsvaade (saafremt man behandler det første saaledes, at det ikke antændes af sig selv). Surhoet forhindres i at brænde af den store Mængde Vand og Luft, det indeholder; Brunhoet er pakket for tæt til at det kan brænde. Ved direkte Forsøg man har anstillet med det sidste, har det vist sig, at medens Taget af en Brunhostak let brænder bort, kan Ilden i det Hoieste kun trænge 2 Tommer ind i selve Stakken. Det er noget lignende som med Papir, thi ruller man dette fast sammen i en Bold og stikker Ild i denne, da kan det ikke vedblive at brænde, medens jo løst Papir hurtigt slaar ov i spillende Flamme.

Der synes saaledes at være al Grund til at benytte sig af de to nævnte Metoder, og for saavidt gjøre dem fuldkomnere, at de blive ganske sikre. For at faa et klarere Indblik i de ved Selvopbejdningen og Gjæringen foregaaende Forandringer af Plantesubstantien, ligesom ogsaa for nærmere at bestemme de heldige og uheldige Omstændigheder, som indvirke derpaa, vil det være

uundgaeligt nødvendigt, at foretage videnskabelige Forsøg i denne Retning. Dette gjælder navnlig om Tilberedningen af Brunho, og ved et noiagtigt Studium deraf vil ei alene Tilberedningen blive mindre usikker, men ogsaa bidrage til at berige og udvide Læren om Fodermidlernes Behandling i deres Helhed. Jeg er fuldkommen overbevist om, at Sverigs Landmænd gjerne ville være medevirksomme ved Besvarelsen af disse Spørgsmaal.

Endnu er der ikke meget Brunho tilberedt i Sverig, men der, hvor dette er skeet, har man al Grund til at være fornøiet med Resultaterne. Ved at iagttage de ovenfor omtalte Forsigtighedsregler og ved en vedholdende Opmærksomhed risikerer man allerede ved det første Forsøg ikke meget. Hvis Cieren eller Forvalteren selv leder det første Forsøg og siden, naar Arbeidsfolkene ere kjendte med Metoden, har et vaagent Die dermed, saa vil der snart vindes saamegen Erfaring og Kjendskab dertil, at Brunhøtilberedningen let og uden Risiko vil kunne udføres.

Til Surho har man hidindtil her i Landet kun benyttet sig af Røe- og Potetesblade; ønskeligt vilde det være, om denne Høberedningsmaade maatte faa en almindeligere og en mere omfattende Udbredelse.

(Danst Tidssk. f. Landøkonomi.)

Indlandet.

Christiania. Deres kgl. Høiheder Prinds Dskar med Gemalinde forlode Frederikshald Løversdag den 31te f. M., reiste deraf til Horten, hvor den der liggende prægtige Skibsdok fyldtes i Nærværelse af D. kgl. Høiheder, Prinsessen udbragte i den Anledning et Hurra, der gjentoges af den forsamlede Mængde. Samme Dags Aften kom Deres kgl. Høiheder tilbage til Hovedstaden, hvorfra de strax toge ud til Ladegaardssøens Hovedgaard. I Tirsdags foretog Deres kgl. Høiheder en Tur til Ringgeriget over den nye Evangsstrandet og overvar Onsdags Formiddag Indvielsen af østre Akers eller Ulvinds Kirke. Samme Dags Eftermiddag begav S. k. H. Prindsen sig til en Fiskeetur ved Bollæerne udenfor Tønsberg.

— Ifølge Morgenbladet skulle de af Hr. Statsagronom Lindeqvist for Statens Regning indkjøbte Stambyr, der for Tiden ere anbragte paa Las Landbrugsinstitut, bestaa af en Del Ayrskirekvæg, nemlig 2 Tyre, hvoraf den ene „Lord Abondale“ ved det sidstafholdte almindelige skotske Dyrskue i Dumfries blev belønnet med første Præmie 20 Lstr. og Highland Agricultural Societys Sølvmedaille; 13 Melkekøer, hvoraf sex have erholdt Præmier ved forskellige Dyrskue, tre af dem have hver erholdt tre forskellige Præmier og en, der har erholdt Sølvmedailen, anses for et i sit Slags meget sjældent Dyr; 16 Kvier, hvoraf 2 vare præmierbelønnede. Resten alle disse Dyr ere kjøbt i Præstegældene Old og New Cummoak, den øverste og høist

belliggende Del af Nyrshire, hvor Kvæget er vant til Hjelbæiter og udmærker sig ved Haardforhed og hvor Lungesygdommen aldrig er forekommet.

Af Gaarene tilhøre 14 Dyfordshire-Dover-Maæen. De ere indkjøbte hos Joseph Druce af Gynsham og John Bryan af Southleigh, to bekendte Gaareopdrættere i Dyfordshire. Af Cheviotræen ere 12, hvoraf 10 præmiebelønnede, indkjøbte hos Robert Worland af Auchencraie i Dumfriesshire. 3 Gaar af Ny Leicestersæen ere kjøbt hos Wm. Smith af West Hall i Dorsetshire.

Denne Samling af Dyr er valgt med saadan Omhu, at den i høj Grad fortjener det saghyndige Publikums Opmærksomhed, der her vil faa en hidtil savnet Anledning til at gjøre sig bekendt med, hvad de bedste britiske Kvægsopdrættere kunne præstere i Racen, som ansees tjenlige for vore Forholde. Transporten over Søen foregik, uagtet Veiret ikke var roligt, uden noget Uheld, hvilket er at tilskrive, at der ombord paa Ganger Nolf blev indrettet et Fjæs under Dækket, hvor Dyrene laa paa et rigeligt forsynet Leie af Halm.

Den Skønsomhed og Jvæ, hvormed det hele Foretagende er ledet og udført, geraade Hr. Lindsquift og hans Assistent, Fuldmægtigen paa Lundsstad, Hr. Steenström, til megen Ære.

— Morgenbladet for den 31te forrige Maaned siger: Det er ikke langt fra, at her allerede er Kornmangel i Byen, hvor her ikke gives egentlige Kornhandlere, der have Beholdninger. For Byg forlanges her næsten 5 Spd. Tønden, medens Rug dog endnu er at faa for 4 Spd. 48 p. Visstelig ere store Partier Kornvarer og navnlig Byg til Olbryggerierne ivente, men for Tiden skulle Beholdningerne være saa smaa, at det næsten kan kaldes Kornmangel. Da vi derfor efter et Par Dages Ophold inat have faaet det gamle Regnveir igjen,*) bliver det mere og mere tvivlsomt, om Rugen kan blive bjerget og Vaarsæden moden og frostfri. For Dieblirket er Pengemarkedets Stillings lidet bedre end Kornmarkeds, thi Penge ere at faa paa korte og gode Papirer til 6 pCt., men det er mere at haabe end at vente, at den Herlighed skal være længe, dersom Naaret bliver saa almindeligt som det nu ser ud til. Det er alene Hypothekbankens lille Laan, hvorpaa Markedet endnu skyder, men det vil vel om kort Tid være dunsket ganske bort. Fragterne ere noget bedre, men Dumfostningerne med Høstrelser faa meget større, foruden at Skib, Seil og Inventarium slides langt mere i en stormfuld Uge om Høsten end man altid kan paaregne at faa ind igjen ved en Fragt. I midlertid ventes de bedre Fragter dog at ville medføre, at Skibsfarten holdes aaben indover Høsten og altsaa idetmindste nogen Bruttoindtægt er at paaregne for vore Skibsredere. Udgifterne for Høsten og Vinteren er forøvrigt saa lidet tilfokkende som vel muligt; det ser næsten ud som et Aar af Udgifter, uden at de sædvanlige Arbejder og Indtægtskilder i nogen Grad har kunnet holdes rigtigt gaende.

— Den for nogen Tid siden nedsatte Kirkeloms-

mistion skal, efter Sigende, træde sammen igjen her i Byen den 9de næste Maaned.

— Ved Gaarden Bredeved, i Nord for Christiania, gaar Jernbanen over en Bro, opbygget af Bælevæert. Efter endel af denne Bro for kort Tid siden faldt ned eller blev forsludt derved at Undervand bragte Jordvolden til at synke, er nu atter endel af denne Jordvold eller Banke sunket, mere end nogenstunde forhen, da Loelven har undergravet den. Godsstrafflen er derved standset; men Personer befordres endnu med et Lokomotiv til Banken og et andet fra den. Mellemveien maa tilbagelægges tilfods.

Fra Frederikshald meddeles under 29de f. M. Følgende: Ufføringen af den over Kong Carl den 12te af den svenske Ærme reiste Mindestøtte bag Frederikstens Fæstning foregik i Eftermiddag Kl. mellem 6 og 7 med stor Høitidelighed. Hs. Maj. Kongen, Hds. Maj. Dronningen og D. K. Høih. Prindsesse Louise, Prinds Oskar, Prindsesse Sophie og Prinds August være nærværende. Kongen holdt med høj og klar Røst nedenstaaende smukke Tale, der lod til at gjøre et særdeles godt Indtryk paa alle Tilhørerne:

„Gudsfruktan, hjertemod, råttådighed, sjelfforsakelse: — se der de konungsliga dygder, hvilka prydde Carl den Tolfte: hvilka gjort hans minne heligt for Svenska folket, samt äradt äfven af dem, mot hvilka det Nordiska Lejonet rigtade sin frugtansvärda styrka, som bröts, då han här föll — som han lefvat — i ärlig och äppen strid.

Den plats, der Hjetten stupade, beträfftes redan af hundra-årig mossä, då en aman Hjelte förbrödrade de folk, hvilka för stodo mot hvarandra såsom fiender: den store CARLS dröm har blifvit förverkligad, och hans fosterlandiska hjerta skulle kämt en rättmätig stolthet, om han kunnet forntse at Svenska och Norske krigare en dag förenade skulle fixa hans öddbliga ära.

Tæknat, som här antyder huru innerligt och lifligt högkomsten af hans dygder och bedrifter lefver hos Svenska hären; har blifvit upprest af ättlingarne till de krigare, hvilka han till ärofulla bragder anförde: det indviges i närvaro af ättlingarne till dem, hvilka modigt och usförsagadt här mötte den wäldiga härfrærens anfall: — det skall städse bewittna den Svenske krigsmannens ovanfliga tillgifvenhet, älsk-som hans ouplösliga forening med den Norske krigsmannen, och begges vördnadsfulla beundran för det stora og ädla hjerta, som här uphöjde att klappa.“

— D. M. Kongen og Dronningen, samt Hds. fgl. S. Prindsesse Louise forlode Frederikshald paa Dampskibet Vidar d. 31te f. M. og ankom til Göteborg samme Dags Aften Kl 9¹/₂.

— Deres Majestæter Kongen og Dronningen ankom til Stockholm den 4de d. M. om Aftenen Kl. 8¹/₄

Udlandet.

Italien. Ifølge Efterretning fra Turin af 1ste denne Maaned stod Garibaldi da 5 a 6 Dags-

*) Vi have senere i flere Dage havt usædvanligt smukt Vætr.

marfher fra Neapel. Han har tilskendegivet Annerationskomiteen i Neapel, at han vilde indtræffe der den 8de denne Maaned, for at tage Neapel i Besiddelse for Viktor Emanuel. Endel af Regjeringsstropperne ere gaaede over til Garibaldi og andre have adspredt sig.

— Pavens General, Lamorciere, har den 20te forrige Maaned udstedt en Dagsbefaling, der gaar ud paa at fortælle de pavelige Tropper, at ethvert Sted, der erklærer sig for Garibaldi, vil blive plyndret af dem. — Fra Turin meldes den 3die d. M., at Lamorciere's truende Holdning har foranlediget to piemontesiske Armeekorpsers Sammentræning paa Grændsen.

I Verona (østerrigsk) har man bemægtiget sig Revolutionsskomiteen, og alle dens Medlemmer ere arresterede. De foreskudne Papirer skulle kaste et besynderligt Lys over en Naboregjerings (Sardinien's?) Forhold.

— I Provindsen Terra di Lavoro (Neapel) er udbrudt en Opstand i den nordlige Hovedstad; de forenede Insurgenter ere paa Marschen til Campobasso. Hele Provindsen Salerno er i Oprør, Kongen var endnu den 1ste d. M. i Neapel. Han skal have lovet ikke at bombardere Hovedstaden.

Man mener, at Kongen af Neapel har mistet sin Trone ved en Sammensværgelse mellem de højeste Officiere i Flaaden og Armeen og de konstitutionelle Ministre paa den ene Side samt den sardiniske Regjering paa den anden Side.

Lyriket. Fuad Pascha har i Damaskus ladet 70 Personer hænges, 130 Soldater skyde og 3000 Kompromitterede stikke ind i Armeen. 4500 Franskmænd ere ankomne til Beyruth.

China. Englænderne i Hongkong vare ifølge Reuters Office i Begreb med at angribe Chinese; Franskmændene vare derimod, fordi de i Tallet vare 2000 færre end Englænderne. Franskmændene gave tilsidst efter og Angrebet skulde begynde.

Drainsrør,

bedste skotske, fra 1½" til 6" Diameter og af 15" Længde sælges hos

F. Berven,
Kirkegaden No. 1.

Ægte Peru-Guano

i Sække paa omkring 160 Pund til 3 Spd. 16 β for 100 Pund sælges af

Joh. P. Olsen,
Skippergaden No. 4.

Byggetømter i Pilestrædet, ved Slottet og Saugene sælges billigt ved
Ex. jur. Holtermann.

En Gaard i Berum, 1½ Mil fra Christiania, ved den nye anlagte Vej, indeholder omtrent 200 Maal velbyrket, god Jord, med Hjemhavn og Hjemstov til Husbeboer, et Almindingsstykke med Sæterrettigheder samt Fiskefæst, er tilsalgs paa særdeles fordelagtige Konditioner ved
Ex. jur. Holtermann.

Gaarde til Salg.

En Gaard i Kirkegaden, en i Skippergaden, en i Kongensgade, en i øvre Bogamandsgade, en i Pilestrædet, en i Agersegaden, en i Åkersveien, en i nedre Boldgade, to paa Grønnesløkken og en i Malengaden, den sidste med en smuk Have, er tilsalgs ved
Ex. jur. Holtermann.

Landeieendomme.

En Lokke i Nærheden af Slottet og en paa den østre Kant af Byen ere tilsalgs ved
Ex. jur. Holtermann.

Gaard for Bondehandel.

Kjøbmand Otto Johannsens Gaard No. 23 i Storgaden er, dersom Handel kan ske snart, tilkjøbs for nedsat Pris. Tomens Areal er 3378 Kvadrat Alen og er der Banpost i Gaarden.

B. F. Nansen.
Kongens Gade No. 27.

En stor og indbringende Gaard i Raadhusgaden, godt stiftet for en Restauratør, der modtager Rejsende, er tilsalgs paa meget gode Bilkår ved

Doverretssagfører Arnesen.

En i Agersegaden for Handel fordelagtigt beliggende Gaard, hvortil Vagert, og hvortil hører en liden Have, er billig tilsalgs ved

Doverretssogfører Arnesen.

Et for en konditioneret Familie stiftet 2 Etages Baaningshus med Udhus og Have, omtrent 1 Maal, smukt beliggende ved Hovedveien i Nærheden af Kristiansiafjorden og Bygrændsen, er paa Grund af Eiere's paatænkte Fraskytling at erholde Kjøb eller forpagtet paa billige Bilkår, naar man henvender sig til

Doverretssagfører Brantæg,
No. 7, Møllergaden.

Christiania Kornpriser.

Indenlandske

Hvede, 4½ a 5 Spd.
Rug, 17 ½ a 12 β a 4 Spd.
Byg, 15 ½ a 17 ½ a 12 β.
Havre 2 Spd. a 11 ½.

Udenlandske

Rug østersøst 4 Spd. 72 β.
Rug dansk 4 Spd. a 4 Spd. 24 β.
Byg 2radigt 4 Spd. 72 β.
Erter 4½ a 6 Spd.
Hvede 8 Spd. a Spd. 36 β.

Christiania Fiskepriser.

Sild, Kjøbmd. 6 Spd. pr. Ld.
Sild, stor Mid. 5 a 5½ Spd. pr. Ld.
Sild, smaa do. 4½ a 5 Spd. pr. Ld.
Sild, stor Christ. 19 a 20 ½ pr. Ld.
Sild, smaa do. 14 a 15 ½ pr. Ld.
Storfet 1 Spd. pr. Bog.
Middelfet 3 ½ a 12 β pr. Bog.
Smaafet 3 ½ pr. Bog.
Rødfiske 8 ½ pr. Bog.

Følgeblad til Skilling-Magazinet.

Christiania.

Trykt og forlagt af W. C. Fabritius.